

Schrijfvaardig
=
*schrift*vaardig

Marjolein van Buuren

Onderwijskundige en handschriftdocent PABO

- 25/6
1. Ik zag een poema op de hei.
 2. Hij gooit zijn larve naar de stier.
 3. Ik ga in de schaduw zitten.
 4. De bandiet zaagde de tralies door. *wat mooi!*
 5. Ik zet mijn fiets in de stalling.
-

- 27/6
1. Ik maak nooit ruzie.
 2. Krijg je hier porting?
 3. Mijn broer vaart vaak in zijn kano.
 4. Ik drink koffie met melk en suiker.
 5. Ik ben in een goede stemming.
-

Tempo - vloeiend schrijven

Leesbaarheid – vloeiend lezen

Inhoud

- Het belang van een goed handschrift.
- Handschrift is een complexe vaardigheid.
- Wat heeft een leerling nodig om een goed handschrift te ontwikkelen?
- Wat levert goed schriftonderwijs op?

Het belang van een goed handschrift

The (Not-so-)Simpel view of writing

(Berninger et al., 2002; Ahmed et al., 2022)

Schrijvers effect:

Vloeiend en snel kunnen schrijven, vergroot de kwaliteit van de teksten (Skar et al., 2022).

Tempo - vloeiend lezen

Schrijftempo neemt toe gedurende de jaren op de basisschool (Gosse et al., 2021).

Text Generation

Ideation; word, sentence and text level writing

Working
memory

Transcription

Handwriting, keyboarding and spelling

Executive Functions

Attention, goal setting, planning, revising, self-regulating.

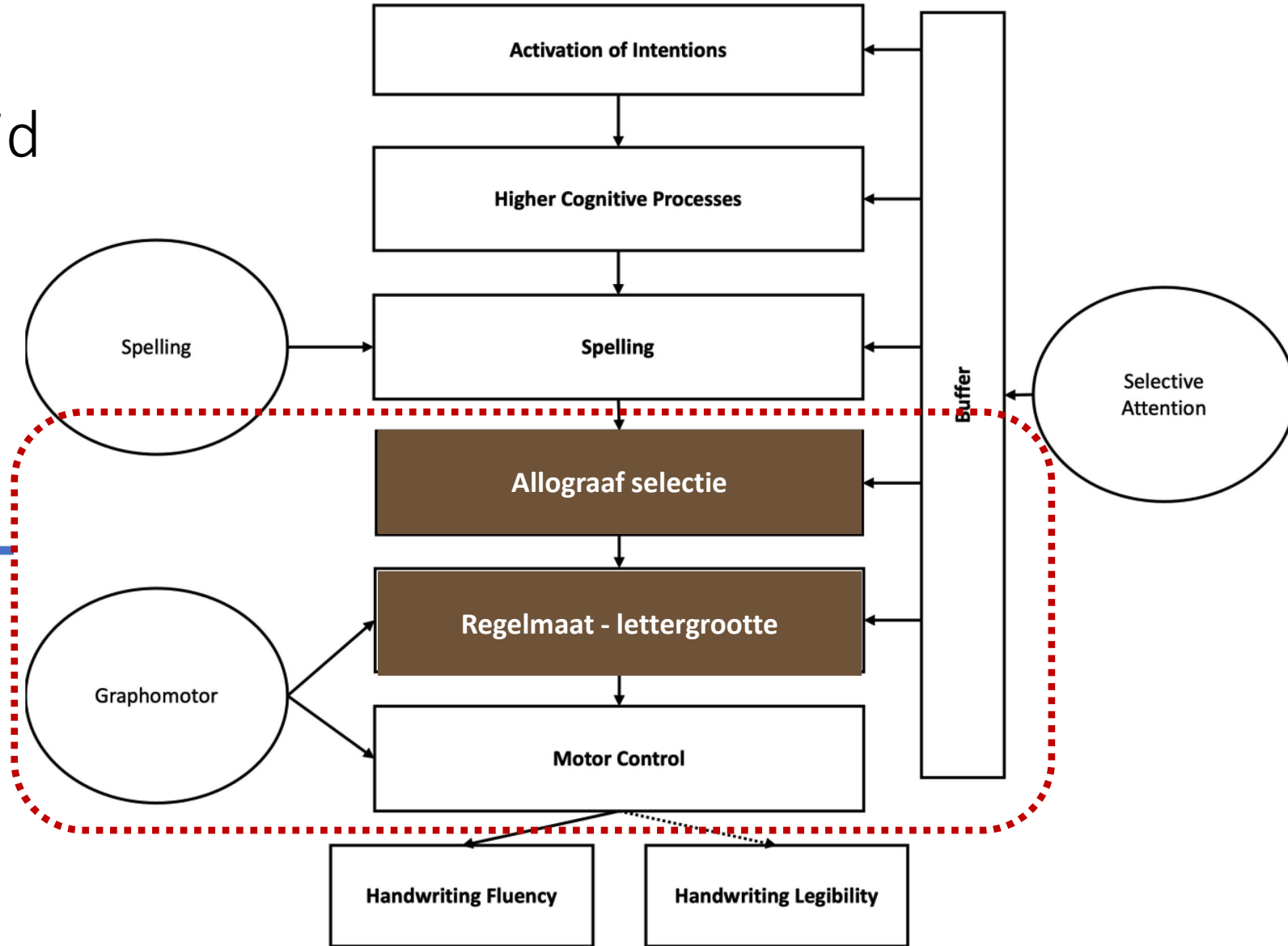
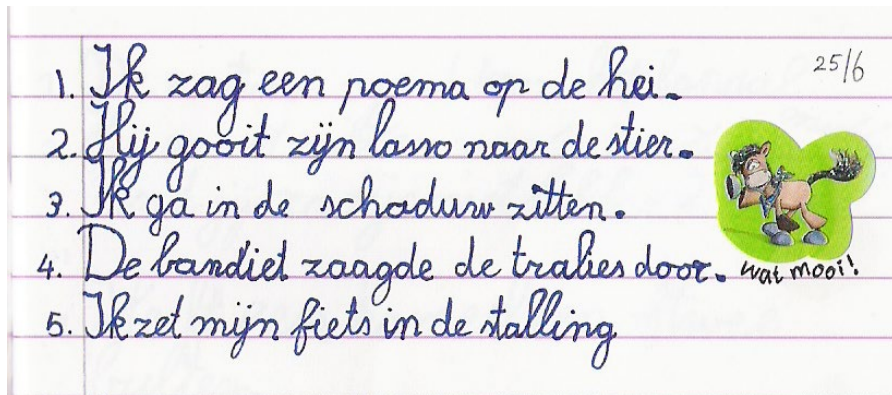
Presentatie effect:

de **leesbaarheid** van het handschrift kan de lezer beïnvloeden in zijn oordeel over de kwaliteit van de geschreven tekst (Santangelo & Graham, 2015).

Leesbaarheid – vloeiend schrijven

Leesbaarheid verbetert nauwelijks na groep 4 en snel schrijven is nadelig voor de leesbaarheid (Gosse et als., 2021).

Een complexe cognitieve en motorische vaardigheid

Psychomotor model of handwriting (Van Galen, 1991; in Downing & Caravolas 2023)

Wat werkt wel?

Leer het kind wat het handschrift leesbaar maakt.

Geef bij het oefenen één spelregel mee.

Oefen dit eerst zonder andere cognitieve belasting.

Geef feedback:

- Bevestig wat goed gaat.
- Doe het goed voor als het nog niet goed gaat.

Evalueer samen het werk.

En laat het geleerde daarna ook toepassen in ander schrijfwerk.

3 niveaus van leesbaarheid

Teken - letterniveau

- Herkenbare lettervormen
 - correcte afwisseling rechte en gebogen lijndelen
- Juist gebruik van de functie van de letter:
 - hoofdletter – kleine letter

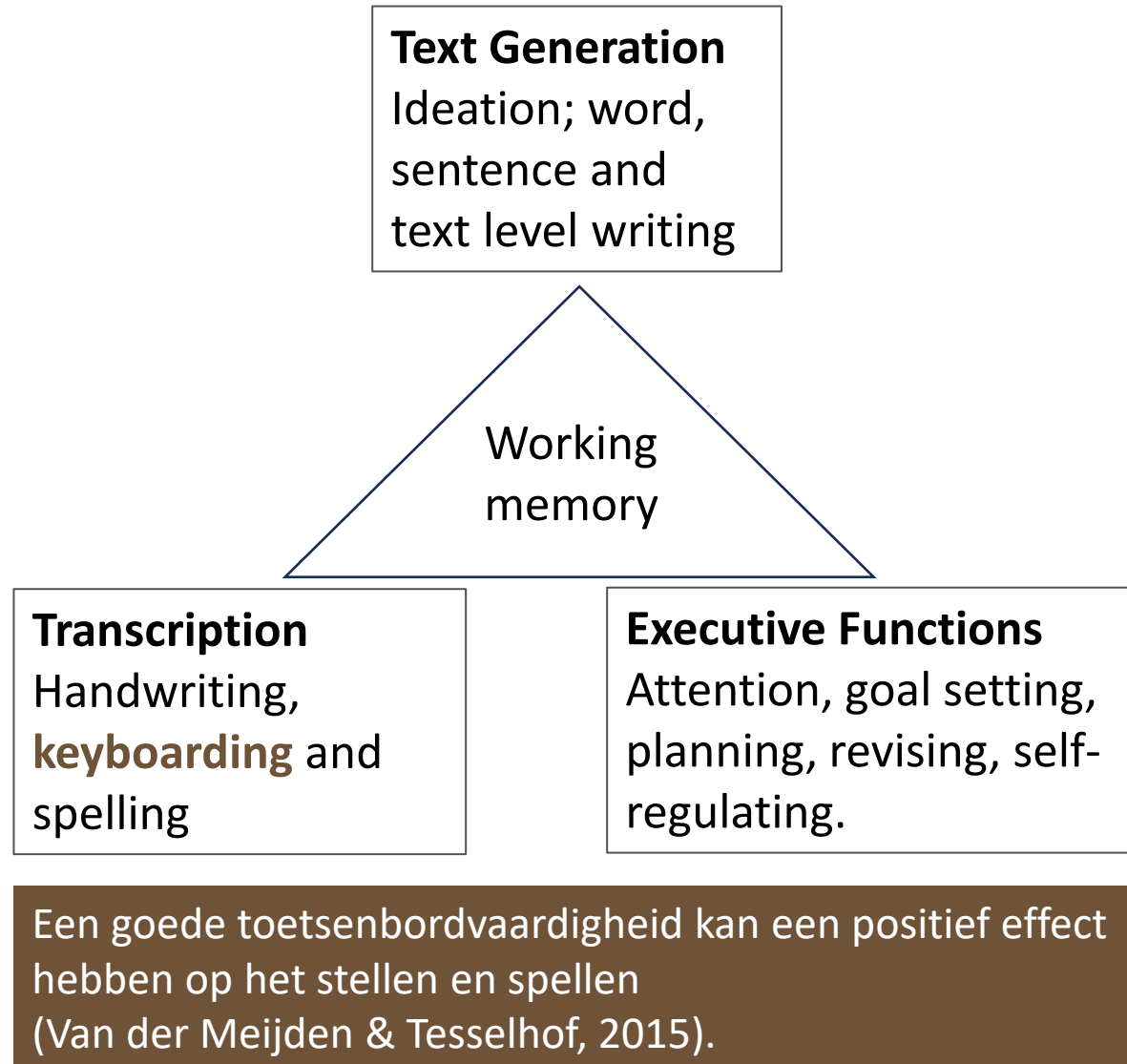
Schriftniveau

- Regelmatige lettergrootte:
 - Alle rompen raken de grondlijn
 - Gelijke hoogte van de rompletters
 - Lussen/stokken steken zichtbaar uit
- Regelmatige neerhaalrichting
- Regelmatige letterbreedte – liever smal dan breed schrift
- Juiste en regelmatige letterafstand
- Juiste en regelmatige woordafstand

Tekstniveau

- Interlinie: lettergrootte past bij regelafstand:
 - Romphoogte op ongeveer 1/3 van de regelhoogte
 - Hoofdletters, lussen en stokken op 2/3 van de regelhoogte
- Marges
- Structuur met koppen, opsommingen, kleur, formaat,

Typschrift

Literatuur

- Ahmed T., Kent S., Cirino P.T., & Keller-Margulis, M. (2022). The Not-So-Simple View of Writing in Struggling Readers/Writers, *Reading & Writing Quarterly*, 38:3, 272-296, <https://doi.org/10.1080/10573569.2021.1948374>
- Berninger, V., Abbott, R., Abbott, S., Graham, S., & Richards, T. (2002). Writing and reading: Connections between language by hand and language by eye. *Journal of Learning Disabilities*, 35, 39–56. <https://doi.org/10.1177/002221940203500104>
- Downing, C., & Caravolas, M. (2023). Handwriting legibility and fluency and their patterns of concurrent relations with spelling, graphomotor, and selective attention skills. *Journal of Experimental Child Psychology*, 236, 1–23. <https://doi-org.utrechtuniversity.idm.oclc.org/10.1016/j.jecp.2023.105756>
- Gosse, C., Parmentier, M., & Van Reybroeck, M. (2021). How do spelling, handwriting speed, and handwriting quality develop during primary school? Cross-classified growth curve analysis of children's writing development. *Frontiers in Psychology*, 12, 685681.
- Santangelo, T. & Graham, S. (2016). A comprehensive meta-analysis of handwriting instruction. *Educational Psychology Review*, 28, 225-265.
- Skar, G.B., Lei, P.W., Graham, S., Aasen, A.J., Johansen, M.B., & Kvistad, H. (2022). Handwriting fluency and the quality of primary grade students' writing. *Reading and Writing*, 35, 509–538. <https://doi.org/10.1007/s11145-021-10185-y>
- Van der Meijden, H., & Tesselhof, M. (2015). Met blind typen beter spellen en stellen op de computer. *Levende Talen Tijdschrift*, 16(4), 3–15. <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/1530>

Schrijfvaardig = handschriftvaardig én typschriftvaardig

Marjolein van Buuren

Onderwijskundige en handschriftdocent PABO

handschriftexpertise@kpnmail.nl

Kinderen worden niet 'vanzelf' schrijfvaardig door het maar vaak genoeg te doen. Geef gerichte instructie en inoefening en zie de grote effecten op hun prestaties.

